

Alueellinen kehittämiskumppanuus ylemmän (AMK):n verkko-opetuksessa

Rauni Leinonen, KT, TtM, yliopettaja, Kajaanin ammattikorkeakoulu

Marika Kunnari, TtT, yliopettaja, Lapin ammattikorkeakoulu

Kirsi Moisanen, YTT, lehtori, Kajaanin ammattikorkeakoulu

Outi Törmänen, TtT, yliopettaja, Lapin ammattikorkeakoulu

Asiasanat: alueellinen kehittämiskumppanuus, ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot

Keywords: regional development partnership, master's degrees from universities of applied sciences

Artikkelissa tarkastellaan Kajaanin ja Lapin ammattikorkeakoulujen välistä alueellista kehittämiskumppanuutta yhteisen verkko-opetuksen kehittämisprosessissa. Ammattikorkeakoulutoimijat kehittävät kansallista keskinäistä yhteistyötä ja erilaisia toimintamalleja vastatakseen työelämän osaamistarpeisiin. Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ovat työelämäkeskeisyytensä vuoksi yhteiskunnallisesti vaikuttavia, kun opiskelijoiden koulutuksessa hankkima osaaminen siirtyy välittömästi työelämään hyödynnettäväksi. Alueellista kehittämiskumppanuutta kehitettiin viiden opintopisteen verkko-opintojaksolla Hankeosaaminen ja -johtaminen. Siihen osallistui 19 opiskelijaa eri koulutusaloilta. Kesäopintoina toteutetulla opintojaksolla verkko-oppimisympäristö, osaamisen kehittyminen ja ohjaus koettiin moninaisena. Tärkeiksi asioiksi koettiin yhteistoiminnallinen oppiminen ja tätä tukevat opetusmenetelmät.

Regional development partnership in the e-teaching of Universities of Applied Sciences

The article examines the regional development partnership between Kajaani University of Applied Sciences and Lapland University of Applied Sciences in the process of developing joint e-teaching. The UAS operators are developing mutual national cooperation and various operating models in order to meet the competence needs of working life. Due to their working-

life orientation, master's degrees from universities of applied sciences influence society when the competence acquired by the students during the training is transferred and applied directly to working life. The regional development partnership was developed during the Project Competence and Management course, which was attended by 19 students from various fields of study. The course was organised as summer studies. The students found the online learning environment, competence development and instruction varied, and considered the cooperative learning approach and the teaching methods supporting it very important.

Johdanto

Artikkelissa kuvataan ammattikorkeakoulujen välistä alueellista kehittämiskumppanuutta ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opetuksessa. Kehittäminen kytkeytyy organisaatioiden väliseen strategiseen kumppanuuteen. Ammattikorkeakoulujen välinen kumppanuus kansallisella tasolla on lisääntynyt, kun opetusta sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa tehdään yhteistyössä. Yhteistyömuotoja kehitetään ja syvennetään ammattikorkeakoulujen strategisten linjausten mukaisesti ja toimintaa kohdistetaan siihen, mikä tukee alueiden työelämän kehittämistä. Arene on asettanut tavoitteeksi, että ammattikorkeakoulut kehittävät yhteistyötä ja tavoittelevat vahvoja osaamiskeskittymiä sekä työelämän osaamistarpeisiin vastaamista. Yksi opetusyhteistyön muoto on ammattikorkeakoulujen kesken tarjottavat yhteiset opinnot erityisesti verkko-opinnoista hyödyntäen. (Kohti maailman... 2016, 73.)

Kajaanin ja Lapin ammattikorkeakoulut ovat sopimusosapuolia keskinäisessä strategisessa kumppanuudessa. Kehittämistyötä ohjaa ammattikorkeakoulun strategiset painoalat alueellisten ja yhteiskunnallisten tarpeiden ohjaamina. Strategisiin painoaloihin kytkeytyvä ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon koulutus on osa ammattikorkeakoulun, alueen tai toimialan muiden koulutus- ja tutkimustoimijoiden sekä työ- ja elinkeinoelämän ekosysteemiä (Ammattikorkeakoulujen maisterikoulutus... 2016, 24). Alueellista kehittämiskumppanuutta kuvaavassa esimerkissä suunniteltiin ja toteutettiin Hankeosaaminen ja -johtaminen -verkko-opintojakso. Yhteistyön tavoitteena oli edistää ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opetuksen ja koulutuksen kehittämistä ja vahvistaa kumppanuutta konkreettisella kehittämiskokeilulla.

Strateginen kumppanuus aluekehittämisen lähtökohtana

Strateginen kumppanuus on vähintään kahden organisaation tai yrityksen välinen toimintamalli, jossa osapuolet sitoutuvat yhteistyöskentelyyn toiminnan vahvistamiseksi ja investointien mahdollistamiseksi (Poikela 2012). Strategisen kumppanuuden erottaa muista kumppanuuksista yhteistyön syvyys, tiiviys ja pitkäjänteisyys, ja sitä luonnehtii systemaattinen, pitkäkestoinen ja jäsentynyt yhteistyö eri osapuolten toiminnan kehittämiseksi (Kuoppala & Laasonen 2009, 118).

Strategisella kumppanuudella tavoitellaan synergiaedun lisäksi uusia innovaatioita, palveluita tai tuotteita, jotka syntyvät, kun kahden eri organisaation ja siellä työskentelevien henkilöiden osaamista sitoutetaan yhteen (Ståhl & Laento 2000, 94). Kumppanuudet ovat strategisia silloin, kun ne vahvistavat organisaation TKI-toimintoja, ja niillä on merkittävä rooli organisaation toiminnan uudistamisessa (Poikela 2012). Strateginen kumppanuus mahdollistaa myös opiskelijoiden yhteistyöskentelyn yhteistyön tuloksena kehitetyillä opintojaksoilla (Kuoppala & Laasonen 2009, 118), mikä tukee myös opiskelijan tulevaisuuden työelämäosaamista.

Hankeosaamisen ja -johtamisen opintojakso

Kajaanin ja Lapin ammattikorkeakoulujen yhteisesti toteuttama ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelijoille tarkoitettu Hankeosaaminen ja -johtaminen-verkko-opintojakso toteutettiin kesäopintoina vuonna 2017. Opiskelijan osaamistavoitteena oli, että hän oppii kehittämään organisaation, yrityksen tai työyhteisön strategian tavoitteiden suuntaista hanketoimintaa ja osaa suunnitella hankehakemuksen siihen liittyvine dokumentteineen. Opiskelua suuntasi myös Ammattikorkeakouluista (1129/2014, 5§) annetussa asetuksessa kuvatut tavoitteet.

Tiedon keruu ja tulokset

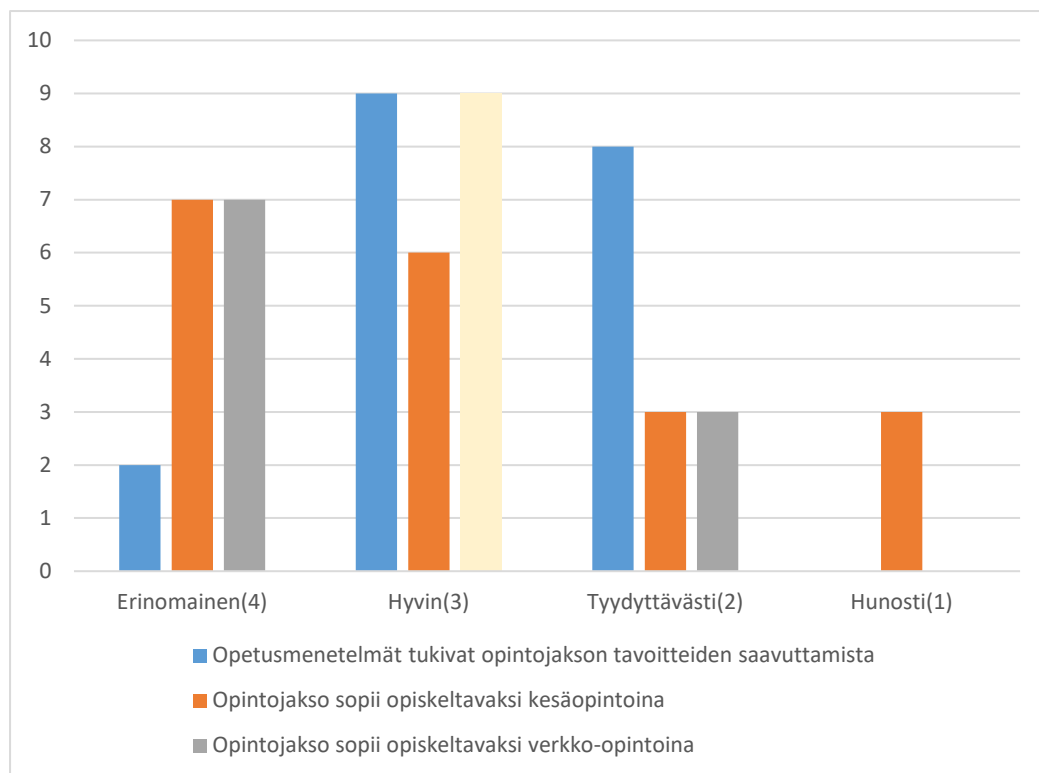
Opetuksen laadun edistämiseksi opiskelijoilta kerättiin palaute, johon vastasi 19 opiskelijaa. Aineistosta saadut tulokset esitetään kuvailevien analyysien keskiarvojen, -hajontojen ja frekvenssien avulla. Opiskelijat antoivat opintojaksolle arvosanan 3,5 (keskihajonta 0,93) asteikolla 0-5. Arvosanaan ovat johtaneet verkko-oppimisympäristöön, osaamisen kehittämiseen ja ohjaukseen liittyvät sisällöt, joita kuvataan seuraavaksi.

Verkko-oppimisympäristö

Opiskelijat arvioivat verkko-oppimisympäristössä käytettyjä opetusmenetelmiä kolmesta näkökulmasta: opintojakson tavoitteiden saavuttamisen sekä kesäopinnoiksi ja verkko-opinnoiksi soveltumisen (kuvio 1).

Opiskelijat kokivat opintojakson soveltuvan hyvin tai erinomaisesti verkko-opinnoiksi (3,21; 0,69) sekä kesäopinnoiksi (2,95; 1,07). Opintojakson sopivuudesta kesäopinnoiksi mielipiteet jakaantuivat eniten. Opintojakson sopimattomuutta kesäopinnoiksi perusteltiin sillä, että kesällä hanketoiminnan kannalta merkittävät organisaatioiden toimijat ovat lomilla. Opiskelijoiden arvioissa opintojakson aikataulua oman oppimisensa suhteen kaksi kolmasosaa arvioi sen onnistuneeksi (3,6; 1,26).

Käytettyjen opetusmenetelmien koettiin tukevan opintojakson tavoitteiden saavuttamista pääosin hyvin tai tyydyttävästi (2,68; 0,65).

KUVIO 1. Hankeosaamisen ja -johtamisen opintojakson soveltuvuus opinnoiksi

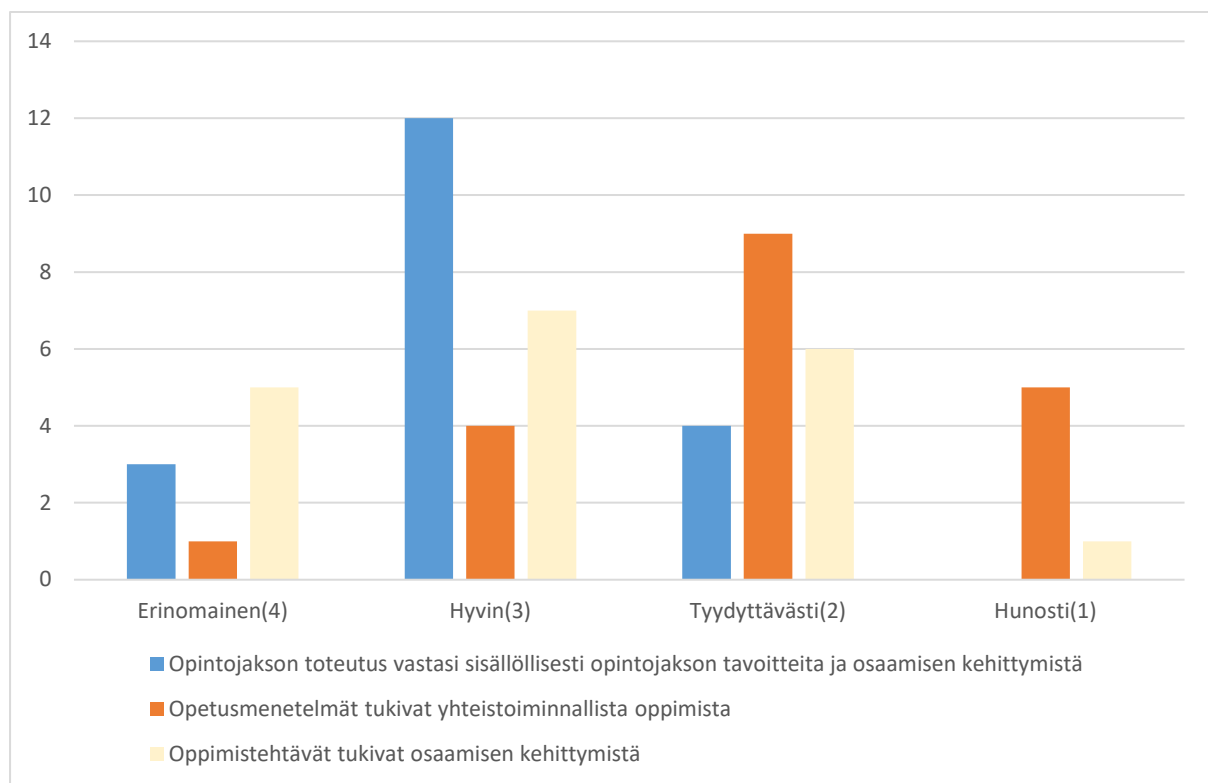
Oppimisympäristö luo opintojen toteutuksen ja aikataulutuksen lisäksi haasteita myös opiskelijoiden, opettajien sekä erilaisten opintoja tukevien palvelujen yhteydenpidolle.

Opiskelijat kokivat opintojaksosta tiedottamisen (4,38; 0,52), yhteyden henkilökuntaan (3,67; 0,87) sekä tietopalvelujen käyttömahdollisuuden (3,67; 1,41) hyvänä. Kuormittavuuden arvioi 14 opiskelijaa sopivaksi suhteessa viiteen opintopisteeseen ja viisi opiskelijaa piti kuormittavuutta suurena.

”Opintojakson kuormittavuus oli itsestä kiinni. Itselläni oli selkeä tavoite hyötyä tästä, joten näin paljon vaivaa.”

Osaamisen kehittyminen

Opiskelijoita pyydettiin arvioimaan opintojakson yhteistoiminnallisuutta ja oppimistehtäviä osaamisen kehittymisen näkökulmasta (Kuvio 2).

KUVIO 2. Hankeosaamisen ja -johtamisen opintojakso opiskelijan osaamisen kehittämisen tukena

Opiskelijat kokivat opintojakson toteutuksen vastaavan sen tavoitteita ja osaamisen kehittymistä erinomaisesti tai hyvin (2,95; 0,60). Opetusmenetelmien koettiin tukevan

yhteistoiminnallista oppimista pääosin tyydyttävästi (2,05; 0,82). Yhteistoiminnallisen oppimisen vajetta kuvasivat myös tulokset, joissa opiskelijat arvioivat, että kommunikaatiotaitoni (3,11; 1,27) kehittyivät korkeintaan hyvälle tasolle (asteikolla 1-5). Osaamisen kehittymisen kokemukset oppimistehtävien avulla jakautuivat (2,84; 0,87). Noin kaksi kolmasosaa koki oppimistehtävien tukeneen osaamisen kehittymistä ja yksi kolmasosa koki, että ne tukivat osaamisen kehittymistä korkeintaan tyydyttävästi. Oma aktiivisuus opintojakson tavoitteiden saavuttamiseksi koettiin korkeaksi (3,95; 0,69).

Ohjaus

Opiskelijoista yhdeksän ilmaisi saaneensa tarvitsemaansa ohjausta (neliportainen asteikko) korkeintaan tyydyttävästi oppimisensa tukemiseksi ja kymmenen opiskelijaa vähintään hyvin (2,52; 0,67). Opiskelijat kokivat pääosin myönteisenä sen, että henkilöstö sai heidät kiinnostumaan hanketyöskentelystä (3,3; 0,95). Toisaalta opiskelijat arvioivat, että he saivat hitaasti palautetta oppimistehtävästä (2,5; 1,22), ja he saivat liian vähän tukea kesäopintojen aikana (2,8; 0,92).

Opiskelijat toivat ohjaukseen liittyviä kehittämissuhteita, jotka liittyivät webinaariin, opintojakson kokonaisuuteen, oppimistehtävään ja yhteistoiminnalliseen oppimiseen. Oppimistehtävän osalta opiskelijat kokivat, että todellisen hankehakemuksen tekeminen ja tätä kautta oppiminen ei ole sopivin tapa kehittää hanketyöosaamista. Verkko-opintojen haaste on vuorovaikutteisuus ja vertaisoppimisen varmistaminen. Näiden osalta opiskelijat kokivat opinnot sekä onnistuneiksi että edelleen kehitettäväksi.

"Hyvät ja asianmukaisesti sisällöt. Vuorovaikutteiset tehtävät, jotka antoivat ideoita."

Johtopäätökset

Tarkoituksena oli kuvata ammattikorkeakoulujen välistä alueellista kehittämiskumppanuutta ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon verkko-opetuksessa. Kehittämiskumppanuuteen sisältyy kyky innovoida alueellisia yhteistyömahdollisuuksia, mikä tarkoittaa niiden kriittistä tunnistamista. Pilotoidun opintojakson perusteella kehittämiskumppanuus ilmentää ammattikorkeakoulujen toimijoiden osaamisen jakamista ja yhteisen asiantuntijuuden kehittämistä.

Teknologisesti tuetut opetusratkaisut ovat vakiintuneet osaksi ammattikorkeakoulutusta, mikä voi johtaa myös vuorovaikutukselliseen tyhjyyteen. Vuorovaikutus on osoittautunut verkko-

opiskelun keskeiseksi asiaksi. (Uotinen ym. 2016, 434.) Yhteisöllisyyden vähäisyys sekä ohjauksen ja palautteen niukkuus nousivat vastausten perusteella kehittämiskohteiksi. Opiskelijoiden vuorovaikutus mahdollistettiin vertaisoppimisen avulla ennakkotehtävässä, vapaaehtoisena keskusteluna Moodlessa ja webinaarissa.

Uotinen ym. (2016, 435) jakavat oppimiseen liittyvän vuorovaikutuksen sosiaalseksi, tiedolliseksi läsnäoloksi ja opetusläsnäoloksi. Opiskelijoiden palautteet koskettivat juuri sosiaalisen läsnäolon vähäisyyttä, joka merkitsee opiskelijalle mahdollisuutta ilmaista mielipiteitään ja kokea yhteisöllisyyttä. Opettajien sosiaalisen läsnäolon opiskelijat kokivat tilanteena, jossa voidaan keskustella asiantuntijan kanssa.

Verkko-opetuksen toteutuksen suunnittelussa tulee miettiä, miten opiskelijakollegojen vertaistukea hyödynnetään. Vuorovaikutus voi olla kahden välistä tai opiskelijaryhmien välistä. Kollegiaalisuuteen perustuva opiskelu on osaamisen ja itsetuntemuksen syventymistä vuorovaikutteisen yhteistyön kautta. Opiskelijoiden keskinäinen vuorovaikutus on tärkeää oppimismotivaation ja sosiaalisen läsnäolon kannalta. Yhteisöllinen oppiminen verkko-opinnoissa korostaa opettajien roolin tärkeyttä opiskelijoiden keskinäisen vuorovaikutuksen, kollegiaalisten eri koulutusalarajoja ylittävien verkostojen kehittämisessä ja tukemisessa.

Kesäopinnot edellyttävät opiskelijoilta itseohjautuvuutta. Kehittämiskohde on synkronisesti eli samanaikaisesti mahdollistuvat opettajien ja opiskelijoiden vuorovaikutustilanteet. Uotinen ym. (2016) muistuttavat, että opettajan on verkko-opetuksessa mietittävä sekä samanaikaisen että eriaikaisen vuorovaikutuksen ja opetusmenetelmien tarkoituksenmukaisuutta opintojakson tavoitteet erikseen huomioiden. Opettajan rooli on toimia opiskelijan tiedonprosessoinnin ohjaajana, johon sisältyvät laadukas ohjaus, palaute, dialogi ja oppimista aktivoivat menetelmät.

Opiskelijoista kolmasosa koki, että oppimistehtävät eivät tukeneet osaamisen kehittymistä. Kuitenkin he arvioivat itsearviointeissaan osaamisensa pääsääntöisesti kiitettäväksi. Osa opiskelijoista teki hankehakemuksen mielikuvitusyritykseen, jolloin he jäivät ilman autenttista oppimiskokemusta. Autenttisen oppimisen avulla reaali maailma integroidaan erilaisiin oppimisympäristöihin, mikä haastaa oppimisympäristöjen ja -tilanteiden suunnitteluun, jotka antavat opiskelijalle mahdollisuuden ajatella ja toimia. Opiskelijalta edellytetään todellisen elämän, aitojen tilanteiden mukaisia osaamisen kehittymistä edistäviä työskentelytapoja (Herrington ym. 2010).

Opintojakson suunnittelu ja toteutus mahdollistivat ammattikorkeakoulujen strategioiden mukaisen alueellisen kehittämiskumppanuuden syventymisen. Korkeakoulutuksen rakenteellinen ja sisällöllinen kehittäminen edellyttävät koulutusrajat ylittäviä yhteistyömuotoja. McVeyn ym. (2014) mukaan kumppaneiden pitää tunnistaa ja nimetä vastavuoroiset kehittämiskohteet. Lisäksi kumppanuuteen liittyvät asiantuntijaryhmät ja yhteiset prosessit, joissa korostuu suunnitelmallinen työskentely ja arviointi. Tärkeää on myös kehittämiskumppanuuden edellyttämä luottamus, ja tähän liittyvä sitoutuminen, avoimuus ja toisen osaamisen arvostaminen. Kompleksinen maailma edellyttää sekä yhdessä tekemistä että moniammatillista lähestymistä, jolloin asiantuntijuus muuttuu jaetuksi asiantuntijuudeksi.

Lähteet

Ammattikorkeakoulujen maisterikoulutus osaamisen uudistajana ja kansallisena koulutusinnovaationa. (2016). Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n selvitys YAMK-tutkintojen rakenteellisesta kehittämisestä. Ammattikorkeakoulun rehtorineuvosto Arene ry: Helsinki.

Herrington, J., Reeves, T. C., & Oliver, R. (2010). A Guide to authentic learning. New York and London: Routledge.

Kohti maailman parasta korkeakoululaitosta. (2016). Arenen Rakenteellisen kehittämistyöryhmän raportti. Ammattikorkeakoulun rehtorineuvosto Arene ry: Helsinki.

Kuoppala, E. & Laasonen, P. (2009). Strateginen kumppanuus oppimisen paikkana. Teoksessa A. Töytäri-Nyrhinen (toim.) Suunnannäyttäjät: Uusia avauksia ammattikorkeakouluopettajien työhön. Haaga-Helia kehittämisraportteja 4. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu: Helsinki, 117-127.

McVey, C., Vessey, J.A., Kenner, C.A. & Pressler J.L. (2014). Interprofessional dedicated education unit: an academic practice partnership. Nurse Educator 39 (4), 154-154.

Poikela, P. (2012). Strategiset kumppanuudet uudistumisen ja kasvun mahdollistajina. Haettu osoitteesta https://tapahtumat.tekes.fi/uploads/5f93f110/Pursula_Poikela-3413.pdf.

Ståhl, P. & Laento, K. (2000). Strateginen kumppanuus – avain uudistumiskykyyn ja ylivoimaan. Helsinki: WSOY.

Uotinen, S., Tyrväinen, H. & Valkonen, L. (2016). Opiskelijan ja opettajan vuorovaikutus korkeakoulujen verkko-opetuksessa. Kasvatus 47 (5), 434-446.

Asetus ammattikorkeakouluista. 1129/2014. Haettu osoitteesta 3.8.2018. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141129>